

СЕКЦІЯ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДОМОГОСПОДАРСТВ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Т. Г. Адамян

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», магістрант*

С. Б. Єгоричева

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
професор кафедри фінансів та банківської справи,
д. е. н., професор, науковий керівник*

Одним із суб'єктів економічних відносин, який найбільш гостро потребує захисту в умовах ринкової економіки, є домогосподарство. Безумовно, у порівнянні з іншими економічними одиницями домогосподарства мають більшу стійкість, оскільки в них передбачається наявність тісних взаємозв'язків суб'єктів не лише за економічними інтересами, але й за ступенем спорідненості. Як економічна система домогосподарство має резерви самодостатності і саморозвитку. Домогосподарства, здійснюючи надзвичайно важливі функції по накопиченню капіталу з можливістю подальшого інвестування у національну економіку, а також по споживанню товарів і послуг, тобто по формуванню попиту, можуть значною мірою сприяти стабілізації економічного становища і виходу країни з кризи.

Під фінансовою безпекою домогосподарства, зазвичай, розуміється сукупність соціально-економічних, організаційно-економічних та інституційно-економічних відносин, що забезпечують захищеність життєво важливих інтересів домогосподарств від ризиків і загроз, які виникають. На наш погляд, поняття фінансової безпеки домогосподарства, крім зазначеного у введеному визначенні, має включати елемент, що характеризує необхідність його соціально-економічного розвитку, а не лише пасивного захисту від загроз, що виникають.

Домогосподарства формують базову основу стабільності і розвитку національної економіки завдяки всебічній участі в економічному процесі: і щодо перерозподілу ресурсів, і у відно-

шенні виробництва, а також щодо споживання вироблених благ, тобто повноцінно беруть участь в системі відтворення. Тому можна зробити висновок, що стабільний розвиток домашніх господарств забезпечує безпечне функціонування національної економіки, а порушення цілісності системи фінансової безпеки домашніх господарств може призвести до дестабілізації системи безпеки суспільства [1, с. 64].

Виходячи з вищевикладеного, в умовах ринкової економіки України представляється необхідним приділяти найпильнішу увагу проблемі забезпечення фінансової безпеки домогосподарств та їх адаптації до мінливих умов кризової економіки.

На даний час національна економіка переживає два процеси, які паралельно розвиваються: формування нових економічних механізмів й виникнення нових джерел доходів громадян (підприємство і володіння власністю) та економічна криза, що виявляється, перш за все, у спаді виробництва. Шляхи виживання домогосподарств в цих умовах різні, оскільки домогосподарства існують з фіксованими та змінними доходами. До перших відносяться домогосподарства, чії доходи не залежать від рівня трудової активності їх членів (пенсіонери, безробітні, інваліди, студентські та багатодітні сім'ї, сім'ї військових, лікарів, вчителів тощо). У другу категорію входять ті домогосподарства, члени яких працюють у виробничих галузях, а також підприємці та творча інтелігенція. На жаль, економіка України складається із застарілих підприємств, багато з яких збанкрутувало в результаті конкуренції та невмілого менеджменту. Скорочення робочих місць призвело до збільшення безробіття, несвочасної виплати заробітної плати та різних соціальних допомог – все це впливає на доходи та витрати домогосподарств.

У домашніх господарств в трансформаційний період є вибір стратегій адаптації до негативних економічних процесів, пов'язаних зі зниженням рівня життя – від різкого підвищення фінансової активності, розвитку індивідуально-трудової, підприємницької діяльності, вторинної зайнятості, сімейного лізингу (здачі в оренду житла, дач, предметів тривалого користування) до розвитку самозабезпечення, вимушеної відмови від деяких видів споживчої активності. При цьому найважливішу роль в адаптації до нестабільних економічних умов відіграє ситуація в домашньому господарстві як базовому суб'єкті виживання. Вона визначається рядом його характеристик: складом, типом,

структурою наявних доходів, рівнем і різноманітністю потреб, ресурсним потенціалом, доступністю тих чи інших можливостей життєзабезпечення, наявністю тих чи інших пріоритетів.

У результаті, не лише загострення проблем з роботою на індивідуальному рівні впливає на стан і перспективи домашнього господарства, але і ситуація в домашньому господарстві цілком здатна подолати динаміку статусу зайнятості, при цьому обираються способи виживання в кожному конкретному випадку. Серед факторів, що забезпечують цілісність системи фінансової безпеки домашніх господарств, можна виділити соціально-фінансову групу, яка в першу чергу надає можливість контролю розвитку соціальної стійкості.

Основними відправними позиціями в цієї групі факторів є: рівень доходів, структура витрат, економічна свобода, економічна активність, державна соціальна політика, державна економічна політика [2, с. 10]. На наш погляд, соціально-економічна політика, що проводиться в Україні, не відповідає основним вимогам щодо забезпечення фінансової безпеки домогосподарств, особливо якщо взяти до уваги загальний кризовий стан економіки. Аналіз змін в структурі доходів і витрат населення відображає всю складність і проблематичність ситуації, що складається в сфері фінансової безпеки домашніх господарств.

Таким чином, зробимо висновок, що роль держави при формуванні фінансової безпеки домогосподарств повинна проявлятися в розробці та дотриманні нормативно-правових актів; у сприянні розвитку економіки домогосподарства; веденні підприємницької діяльності і підвищенні зайнятості членів сім'ї, оплати робочої сили, а також у формуванні умов забезпечення соціальних гарантій, зростанні рівня життя окремих категорій, груп населення та домогосподарств, у цілому. У свою чергу, стабільні та фінансово спроможні домогосподарства є основою забезпечення соціально-економічної стабільності держави.

Список використаних інформаційних джерел

1. Воробйов Ю. М. Фінанси домашніх господарств у фінансовій системі держави : монографія / Ю. М. Воробйов, В. В. Ворошило. – Сімферополь : ВД «АРИАЛ», 2013. – 232 с.
2. Сухоруков А. І. Щодо методології комплексного оцінювання складників економічної безпеки держави / А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі // Стратегічні пріоритети. – 2013. – № 3 (28). – С. 5–15.